

Medián

Proč ho chce ČSÚ prezentovat?

Průměrná mzda stále méně odpovídá tomu, co si člověk pod tímto pojmem představuje. Na vině není výpočet, ale **rostoucí odlišnosti ve výplatách**.

Již v předlistopadové ekonomice pobírala nadpoloviční většina – asi 55 % zaměstnanců – mzdy pod celkovou průměrnou mzdou. S přechodem na tržní hospodářství došlo k rychlému růstu platových rozdílů, který se dodnes nezastavil. ČSÚ na měnící se podmínky reagoval tím, že ve výstupech ze strukturálních mzdových statistik začal tučně zdůrazňovat jiný ukazatel – medián. Tato hodnota je přesně uprostřed seřazených výplat, takže jedna polovina zaměstnanců pobírá méně a druhá více. Medián je nejbližší tomu, co bychom označili jako běžnou výplatu. Veřejnost ho nyní požaduje i pro ostatní výstupy mzdové statistiky namísto standardně zveřejňované průměrné mzdy. S tím je však potíž. Průměr vychází z představy, že všichni pobírají stejnou mzdu, lze ho spočítat dělením celkového objemu mezd počtem zaměstnanců a stačí tedy zjistit tato dvě čísla.

Zcela jinak je to u prostřední mzdy – mediánu, kde je zapotřebí znát jednotlivé výplaty všech zaměstnanců, abychom je mohli seřadit a najít toho uprostřed. Navíc se musí statistika ptát také na pracovní dobu, protože lidé pracující na malé, zkrácené úvazky by obraz zkreslovali, a proto je musíme vyloučit. Jde tedy o mnohonásobný objem práce než u průměru.

Strukturální mzdová statistika, ze které mediány vychází, je tak obsáhlá, že se v Evropské unii shromažďuje jen jednou za čtyři roky. Česká republika je na tom mnohem lépe. Každý rok se spojují údaje z informačního systému, kterým Ministerstvo financí ČR pokrývá veřejný sektor, a z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV), což je výběrové šetření Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro podnikatelskou sféru. Konečně

výsledky za uplynulý rok jsou pak k dispozici vždy na konci května. Jen z nich bylo dosud možné vyčíst údaje o distribuci mezd, mezi něž patří i medián.

Přes tyto obtíže se ČSÚ nevzdává a je rozhodnut doplnit mediánové hodnoty i do „Rychlé informace Průměrné mzdy“. Klíčem je modelování na základě více zdrojů. Spolu s firmou TREXIMA, spol. s r. o., která zpracovává výsledky ISPV, pokročil ČSÚ v propojování statistik. Prvním krokem bylo převedení ISPV na stejnou základnu, kterou úřad používá pro dopočítání svých výkazů. Tím se výběrové výsledky ISPV dostaly na podstatně kvalitnější úroveň a reprezentují již celé národní hospodářství (pozn. red.: Zlepšujeme mzdové statistiky, Statistika & My č. 6/2012, str. 38).

Druhým krokem bude naopak přenést obraz o mzdové distribuci

získaný ve strukturálním ISPV na celkové údaje z výkaznictví ČSÚ. K tomu bude zapotřebí vytvořit matematický model distribuce s použitím pololetních údajů o výplatách jednotlivých zaměstnanců. Musí také dojít ke zrychlení zpracování, aby se vše stihlo do termínu „Rychlé informace“.

V roce 2013 bude ČSÚ předkládat mnohem bohatší informace o vývoji mezd. Další novinkou bude, že úřad nebude publikovat pouze celkový medián, ale také v třídění na muže a ženy. Pololetně bude navíc připojovat detailnější analýzu, ve které se zaměří na rozdíly v platech podle zaměstnaneckých kategorií nebo vzdělání zaměstnance, protože tyto faktory ovlivňují vyšší výplaty nejvíce.

Dalibor Holý
odbor statistiky trhu práce
a rovných příležitostí

